

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto II.

Ljubljana, dne 15. februarja 1937.

Štev. 10.

Ljubljana, 15. februarja 1937.

Vsaka doba razvoja prinaša s seboj gotove posebnosti, po katerih se jo nekoč ocenjuje in sodi. V glavnem je vseeno, ali so te značilne poteze pozitivnega ali negativnega značaja, kakor je tudi postranskega pomena, ali se pokažejo v najmočnejšem smislu najprej na nacionalnem kulturnem, gospodarskem, socialnem ali političnem polju. Vsakdo si pač želi, da bi te posebnosti bile vedno pozitivne, konstruktivnega značaja; skratka značaja, ki bi gotovi dobi mogel dati sliko aktivnosti in napredka, za nas pa je za enkrat važna le ugotovitev, da obstajajo vedno in ob vsakem položaju.

Tudi zadnji čas nam prinaša dokaj novega. Zdelo se bo mogoče komu nekoliko preuranjeno, da se spuščamo v ta razmotrivanja, ko smo prav za prav še vedno sredi razvoja in razpleta dogodkov, toda temu ni tako. Velja to pravilo sicer za tistega, ki se nahaja sam v vrtincu dogajanj, previranj, spletk in sličnega; za onega pa, ki stoji visoko nad temi dogodki in jih motri s kritičnega stališča, ni težko že danes analizirati prilik ter voditi računa o posebnostih dobe: ali so pozitivne, oziroma negativne, kje so vzroki tega itd.

Malokatera doba, ki je že za nami, bi se mogla po pestrosti dogajanj in to dogajanj, ki s svojimi učinki globoko posegajo v razvoj naroda v bilokaterem smislu, kosati z današnjo. Zdi se, in to je dejstvo, da se skuša danes na vse kriplje izvoziti iz posledic preteklosti. Na vseh koncih in krajih se išče izhoda iz kaosa, ki je nastal na vseh poljih. Razumljivo je ob tej priliki tudi, da se baš radi tega mrzličnega iskanja rešitve, ko ni časa za popolnoma trezno presojanje, zahaja v ekstreme, ki bodo, takšen naj bi bil vsaj trenutni videz, v svojem bohotnem razvoju uničili vsa temeljna načela ter pogazili vse dosedaj ustvarjeno in pripeljali narod in državo v še večjo zagato, v kakršni se nahajata danes. Toda to je le videz. Prepričani smo, da je baš v tem pretiravanju ekstremov, v katerih hočejo nekateri nezadovoljneži najti izhoda iz zmešanega položaja, tudi že njih propast; z drugimi besedami torej: izpametovanje poedincev in mas in zopet treznejše ter uvidevnejše gledanje na osnovne prvine in načela, ki morejo edina prinesiti rešitev vsemu narodu.

Nacionalna mladina ne gleda z nezaupanjem v bodočnost. Ne plašijo je prehodne ekstremistične erupcije med našim narodom, dasi jih obsoja in čeprav izgleda, da so nevarnega značaja. Ve namreč jako dobro, da je to le posledica prenapetosti, ki se v momentu pojavi, pa tudi kmalu izgine. Sigurna je, da bo prišel čas, ko se bo to poleglo in bo poklicana na delo baš ona, ki trezno gleda in sodi. Zato ne izgublja časa in moči v brezplodni borbi, ampak čaka pravega trenutka, ko bo potreba prijeto za delo. Njeno delo je v tem, da se neprestano na to pripravlja, da se utrjuje in jača. To delo ni brezplodno — to je edini in pravilni način njenega

Če bi...

Če bi vsi ljudje, ki danes nosijo ljubezen na jeziku, nosili ljubezen v srcu, bi ne bilo souvažstva in nestrpnosti.

Če bi bili vsi oni, ki govore dan na dan o socialni pravičnosti, sami socialno pravični, ne bi primanjkovalo nikomur kruha.

Če bi se zavedali vsi oni, ki ves čas naše svobode prevzemajo na svoja pleča dolžnosti do naroda in države, teh dolžnosti in ne le iz njih izviraajočih pravic, bi bila naša država in naš narod med najsrečnejšimi na svetu.

Če bi...

Polagoma doraščá nov jugoslovenski rod. Ho doraste, bo črtal iz svojega življenja — „Če bi...!“

IZ VSEBINE:

MLADINA — USTVARJAJ
MINIMALNE MEZDE
JOSIP JURAJ STROSSMAYER
KOČEVSKI PROBLEM
KMETJE BREZ ZEMLJE
ŠTETJE
PLANINA SMRTI
ČUDA NARAVE
BELI KONJ POTUJE
ALI PRINAŠAJO
SOLNČNE PEGE GRIPO
GANGSTERJI ČUVAJO ZAKON
NARODNO BLAGO
ČUDEN NAGROBNIK
OJ PREDPUST —
TI ČAS PRESNETI
POROČILA, LETALSTVO
SPORT, KRIŽANKA, ŠAH

Mladina — ustvarjaj!

Današnji čas s svojimi naglimi stresljaji, spremembami, nepričakovanimi pripetljaji in težkočami na vseh področjih povzroča v poedincu, v poedinih slojih družbe in državah toliko nejevolje in brig, da često slišimo vzklik: škoda, da se nismo rodili vsaj sto let popreje, ali pa sto let pozneje. Vsi oni, ki ljubijo mirno in urejeno življenje, katero teče po že utrti poti, smatrajo naglico preokretov itd. za svojo največjo nesrečo. Ne morejo se pomiriti z misljo, da bo minulo morda celo življenje, ne da bi dočakali niti kratkega razdobja takšne pomiritve, kakršno si žele.

Današnja doba tehnike je povzročila ravno s svojim naglim tehničnim razvojem mnogo težkoč in zla; prevelika produkcija robe, brezposelnost itd. To je, naravno, povzročilo obubožanje držav in jasno tudi poedinih slojev ter prineslo celo sum: ali nam tehnika sploh prinaša kake koristi? Pa vendar, tudi te težkoče in sumi so

sedanjega udejstvovanja, katerega koristne posledice pa bo pokazala šele bodočnost.

Kot se kapljice zbirajo v kaplje, potoki v reke in iz vsega tega nastaja mogočen veletok, ki stremi k svojemu cilju — morju, tako se danes družijo zreli mladi ljudje, ki vidijo rešitev Jugoslavije v smislu teženj in načel Blagopokojnega kralja v skupine, te pa zopet v mogočno falango idealnih, iskrenih in neustrašenih borcev za izgraditev lepše in boljše bodočnosti našega naroda in države.

samo začasni. Odstranjeni bodo sami po sebi s tistim trenutkom, ko se bo spoznalo, da se novi stroji ne izumljajo zato, da bi se z njimi bogatil poedinec, puščajoč množico ljudi brez dela, temveč zato, da doseže človeštvo večje blagostanje in večjo nezavisnost od robstva, ki mu ga je naprtilo fizično delo.

Mnoga velika zamisel, marsikateri izum se je do danes uporabil v svrhe, za katere ni bil namenjen. Ljudje, ki so ustvarjali za človeštvo, ki so imeli pred očmi idealen cilj svojih zamisli in svojih tvorb, so prišli v nasprotje z ljudmi, ki so rušili. Razvili sta se dve fronti: v eni ljudje, ki ustvarjajo, ki v največjih težkočah: osebnih, družabnih in nacijskih, znajo očuvati vero v napredek človeštva, v napredek nacije, ljudje, katerih namen je, da to vero učvrstijo na način, da bo vsak poedinec pripomogel k napredku svojega naroda vsaj toliko, kolikor je v njegovih močeh, ljudje, ki v svojem delu občutijo največjo radost, kar jih eksistira, radost ustvarjanja. Na drugi strani so ljudje, ki jih vodi druga radost — radost rušenja, ljudje, ki na vsakem koraku sejejo nezaupanje in malodušnost. Edina vzpodbuda njihovega dela je: če že ne more biti tako, kakor jaz želim, naj propade vse!

Današnja doba je težka za vsakogar, ki se ne zna ali noče znajti. Različni vtisi, različna šepetanja, različne informacije o tem in onem lahko omajejo vsakega poedince, ki ni zmogel, da z lastnimi očmi gleda v svet. Posebno pa so

(Nadaljevanje na strani 2)

Minimalne mezde

Da bi se uredile delavske in nameščenske plače, je že pred več leti bila postavljena zahteva po določitvi minimalnih mezd. Pod mezdo razumemo plačo, ki jo dobiva za storjeno delo telesni ali duševni delavec. Pod minimalno mezdo pa razumemo tisto najnižjo plačo, pod katero v nobenem slučaju delavec ne sme biti plačan. Načeloma naj bi bila minimalna mezda tako visoka, da bi bil tisti, ki jo prejme, v stanu nabaviti si najnujnejše življenjske potrebščine. Določila naj bi jo posebna avtoriteta, ki bi skrbelo tudi za to, da delavec ne bi bil plačan izpod določene minimalne meзде. Zato je delavstvo vedno zahtevalo, naj bi minimalne mezde predpisala država potom posebnega zakona.

Vprašanje zakona o minimalnih mezdah pa je z ozirom na izredno zamotanost naših gospodarskih razmer naletelo na največje težave. Čim bolj so merodajni krogi proučevali to vprašanje, tembolj so naleteli na težave, ki izgledajo skoraj nepremostljive. Nastala so najrazličnejša mnenja, kako naj bi se to vprašanje rešilo. Eni so stali na stališču, da naj bi se minimalne mezde določale po industrijskih panogah, drugi zopet na stališču, naj bi bila najnižja mezda za vse industrijske panoge sicer enaka, vendar pa naj bi bile v posameznih banovinah, z ozirom na različnost cen življenjskih potrebščin v državi, različne. Slednji so popolnoma pravilno trdili, da delavec v Dravski banovini nikakor ne bi mogel živeti z mezdo, ki bi jo dobival delavec

(Nadaljevanje s strani 1)

lahko zapeljive želje po rušenju v očeh mladine, saj vendar del mladine smatra dandanes rušenje za neke vrste idealizem. Mladina mora zadušiti v sebi vse instinkte po rušenju. Mladina mora uživati v ustvarjanju.

Ustvarjanje je edina pozitivna radost, ki jo moramo gojiti mi, današnja nacionalna mladina. Ustvarjati moramo narod, ki bo ves v zanosu ustvarjanja. Narod, ki bo sam hotel dati maksimum onega, kar dajejo tudi drugi veliki narodi, narod, ki se ne bo samo plazil za drugimi!

v Vardarski banovini, kajti življenjske potrebščine na jugu države so mnogo cenejše kot pri nas, razen tega pa delavec na jugu nima tistih zahtev, kot jih ima naš delavec, ki potrebuje denar razen za najnujnejše življenjske potrebščine tudi za razne kulturne zahteve. Temu stališču pa se je uprla predvsem naša industrija, trdeč, da bi taka rešitev vprašanja minimalnih mezd ogrožala obstanek naše industrije. Radi nižjih mezd, ki bi bile predpisane za industrijo na jugu, naša ne bi bila konkurenčno zmožna; morala bi skrčiti svoje obrate, s čemer bi bil prizadet zopet delavec, ker bi delal mnogo manj in bi zato kljub določeni mezdi, ki bi mu zagotovila eksistenčni minimum pri normalnih obratnih pogojih, istega ne dosegel, ali bi pa moralo biti večje število delavstva reduciranega, kar bi samo še povečalo število brezposelnih.

Pojavile pa so se še razne druge težkoče, ki jih pa radi skromno odmerjenega prostora ne moremo naštet. Sčasoma se je pojavilo mnenje, da bi bilo možno rešiti vprašanje minimalne meзде na ta način, da bi se s posebno uredbo ali zakonom predpisala samo načelna minimalna mezda, pod katero delavec v nobenem slučaju ne bi smel biti plačan. Z ozirom na različno strukturo gospodarstva v posameznih banovinah pa naj bi se uvedla za vsa podjetja obvezna kolektivna pogodba. S tako pogodbo bi zastopniki podjetja skupno z zastopniki delavstva določili za vsako podjetje posebej najnižjo mezdo. Ta misel je imela še največ pristašev in izgledalo je, da bo to vprašanje na ta način zadovoljivo rešeno.

Medtem pa je dobil minister za socialno politiko in narodno zdravje s finančnim zakonom za leto 1936-37 pooblastilo, da sme uredbenim potom določiti minimalne mezde. Uredba je te dni izšla, vendar nam njen tekst v podrobnosti še ni znan. Zato se danes tudi še ne moremo spuščati v kritiko uredbe, kakor tudi ne moremo ugotoviti, v koliko bodo lahko podjetniki uredbo zlorabljali. Za danes se omejimo samo na dejstvo, da določa uredba kot osnovo za odrejanje minimalnih mezd dva dinarja na delovno

Josip Juraj Strossmayer

4. II. smo praznovali 122 obletnico rojstva J. Strossmayerja, velikega škofa in rodoljuba. Njegova pojava in njegovo požrtvovalno delo na narodnem polju nam mora biti vzgled velikana

in nesebičnega borca baš danes, ko preživljamo težke čase in se redko najdejo ljudje njegovega kova. — Slava spominu velikega moža!

uro, t. j. za predpisani osemurni delavnik najmanj šestnajst dinarjev. Na temelju te osnovne meзде bodo bani določili minimalne mezde za vse svoje področje, kakor bo to zahtevala javna korist ali pa kadar bo to zahtevala ena izmed prizadetih strank. Pri določanju meзде bodo bani upoštevali gospodarske in socialne razmere, zlasti življenjske cene itd. na svojem področju. Uredba nadalje predpisuje v spornih slučajih posebno arbitražno (razsodiščno) postopanje, ne izključuje pa stavke, odnosno izprtje kot zakonito sredstvo, razen v državnih in samoupravnih podjetjih, ki služijo javnim interesom.

Brez dvoma je z novo uredbo prebit led. Eksploatiranje delovne sile bo prenehalo vsaj tam, kjer so delavci danes plačani pod dva dinarja na uro. Takih podjetij je tudi še v Dravski banovini precej, izven nje pa je zelo malo takih, ki bi plačevala več. Važno je tudi to, da z novo uredbo ne prenehajo veljati individualne in kolektivne pogodbe, v kolikor iste vsebujejo boljše minimalne mezde.

Pozdravljamo vsak ukrep, ki stremi za izboljšanjem položaja našega delovnega človeka. Kajti globoko se zavedamo, da bo sorazmerno z izboljšanjem socialnega položaja našega delovnega človeka porastel v njem tudi nacionalni čut ter ljubezen do države. Prepričani pa smo tudi, da se bodo slabe strani uredbe lahko od časa do časa popravile tako, da bomo sčasoma dobili vsem zahtevam ustrezajoč zakon, ki bo zadovoljivo reguliral življenje našega delovnega naroda.

Pri tem pa ne moremo preko zahteve, naj bi se čimpreje uredilo tudi vprašanje našega inteligenčnega naraščanja, ki stopa v privatne službe. Danes se naš inteligenčni naraščaj ob nastopu prvih služb silno izrablja. Znani so slučajji, ko odvetniki, trgovci in drugi poslodavci sprejemajo absolvente srednjih, strokovnih in drugih šol za več mesecev na brezplačno »poskušnjo«, po prestani »preizkušnji« pa ga zapode ali mu pa dajo tako sramotno plačo, da ga s tem moralno in fizično popolnoma ubijejo. Zato je klic naše mladine, ki bo morala slej ko prej sama skrbeti za svoj košček kruha, naj se razširi uredba o minimalni plači tudi na te ljudi. Korist od tega bo imel samo narod in država. —vb—

Črnogorsko vojaško viteštvo

Dokument iz vojne. Ko ga prečitate, čitajte poročila iz Španije. Lekcija civilizirani Evropi.

Kraljevina Crna Gora

Lovčen, 26. VII. 1914. god.

Komanda Lovčenskog odreda.
Br. 261.

C. K. Vojnom komandantu

Kotor.

Spor Austro-Ugarske Monarhije sa Srpskim narodom prelazi u roku od šest sati po prijemu ovoga lista u otvoreno neprijateljstvo.

Pobuđeni smo osijećanjima humanosti, da vam ovo stavimo do znanja, kako biste blagovremeno udaljili iz grada Kotora i u sigurno mesto sklonili sve neborce t. j. žene, nekaku decu, starce i bolesnike; a da ne bi stradala humanitarna i vjerska zidanja, izvolite jih obilježiti vidnim znacima za uputstvo našoj artiljeriji.

Komandant Lovčenskog odreda
General Adjutant

Ko danes gledamo obupne slike modernega vojskovanja med »civiliziranimi« državami, ki so prežete s »humanimi« čustvi, se čudimo viteškemu bojevanju — Balkancev.

Črnogorci niso stopili v vojno, da rušijo, ampak, da se kot junaki pomerijo s tujo vojsko na bojišču. Njim bi bilo pod častjo, da pobijajo ženske in otroke, bombardirajo bolnice itd.

Še en dragocen moment najdemo v tem dokumentu. Danes hočejo neki ljudje predstaviti

Črno goro kot posebno narodno celoto, prežeto s separatističnimi in rušilnimi nagoni. V tej vojni napovedi pa piše črnogorski komandant o sporu med Avstrijo in Srbijo, ker so se čutili Črnogorci že takrat le del večje celote. Črna gora se ni borila za svoje pravice, ker so bile te neokrnjene, borila se je za nekaj večjega. Črna gora je s krvjo desetisočev svojih junakov pokazala svoje prepričanje in njej ni treba še posebej demantirati pisanja nekkih političnih spekulantov.

NAŠA ZEMLJA IN NJENE KRVAVEČE RANE

Kočevski problem

V predzadnji številki »Naše volje« smo si ogledali kočevski problem z zgodovinskega vidika. Tu smo podali opis naselitve Nemcev, postanek kočevskega otoka — skušali smo podati tudi namen, ki ga je zasledovala tedanja patri-monijalna gosposka pri tej naselitvi.

Danes pa hočemo podati le zemljepisno sliko tega otoka, ki je v tem pogledu tudi zelo zanimiv. Ta »deželica« leži v pričetku velike gorske skupine, ki se vleče skozi vse južne predele naše države — to je skupina Dinarskega gorstva — ki se širi tja v Črno goro, kjer se začneja Šarsko-Pindsko gorstvo. Kočevska deželica je zelo hribovita; grebeni dosežejo mesto-ma celo preko 1000 metrov absolutne višine. Iz-

v dolžino 25 do 30 kilometrov ter od severa proti jugu nekako 15 kilometrov v širino, ki pa ima še številne izrastke. Sedaj bomo skušali podati, oziroma začrtati mejo te deželice. Pričnimo na zapadu.

Iz loškega potoka prideš v prvo mešano občino, t. j. *Draga*. Skoro v isti črti sta južno od nje *Srednja vas* in *Trava*, severozapadno pa vasi *Podpreska* in *Lazec*. To je črta, ki tvori zahodno mejo Kočevskega otoka. Od *Lazca* zavije meja naravnost proti vzhodu ter teče preko gozdov proti *Rakitnici*, ki je popolnoma slovenska. Od *Rakitnice* teče v precej ravni črti proti severovzhodu in stvori v višini *Ribnice* precejšen izrastek. Tu se nahajajo vasi: *Polom*, *Ku-*

čevskega problema vseskozi stroga objektivnost in tako bomo tudi najlažje spoznali grehe naše popustljivosti, ki jo tu dopuščamo v marsikaterem pogledu.

Oglejmo si danes še nekoliko značaj te deželice. Dejali smo, da leži na pričetku velikega Dinarskega gorstva, ki je v pretežni večini kraškega značaja. Zato imamo tudi tu že v majhnem kraške pojave. Geološka struktura kočevskih hribov se pač odraža v pretežni večini v apnencu, ki pokriva terciarni apnenec, kredno sestavino ter različne kamenine terciarne dobe.

V tej dobi je bila ta deželica zelo nagosto poraščena z velikanskimi in mogočnimi subtropičnimi rastlinami, katerih sestav lahko še danes spoznavamo v posameznih premogovnih žilah. Vsled teh zelo obsežnih gozdov se naselitev ni izvršila niti v rimski dobi, čeprav je tik njenega ozemlja tekla važna rimska cesta, ki je vezala Ljubljano in Akvilejo. Naselitev se je izvršila šele kasneje v 14. stoletju, in sicer tako kot smo opisali v prvem članku.

Kmetje brez zemlje

Pod tem naslovom priobčuje zadnja številka »Istre« zanimiv uvodnik, v katerem prikazuje značilen pojav iz Julijske krajine — eksproprijacijo našega kmeta, ki zavzema v zadnjem času vse večji obseg. Kmet ostaja brez zemlje. Zemlja prehaja v roke posameznih meščanov, pokrajinskih oblasti in poldržavnih institucij.

Na kakšen način se to dogaja? Položaj našega kmeta, ki je bil pred svetovno vojno še kolikor toliko ugoden, se je po svetovni vojni docela spremenil. Da bi se ga popolnoma zatrla in iztrebilo, se ga je začelo pritiskati z raznimi gospodarskimi ukrepi tako, da je bil v ogromni večini slučajev prisiljen, svojo zemljo prodajati.

Leta 1931. je bilo v Trstu osnovano društvo, katerega svrha je, da kupuje na dražbah posest našega kmeta in na njej naseljuje Italijane. V kratkem času svojega obstoja je prav pridno delovalo in na čisto našem ozemlju naselilo mnogo italijanskih rodbin. Njegova aktivnost pa se vedno bolj veča. Puljski »Corriere Istriano« piše ob priliki takšne italijanske naselitve: »takšna italijanska naselitev bo postala nadvse privlačen center za ostale italijanske koloniste, ki bodo skoro asimilirali manj vredno prebivalstvo okolice«.

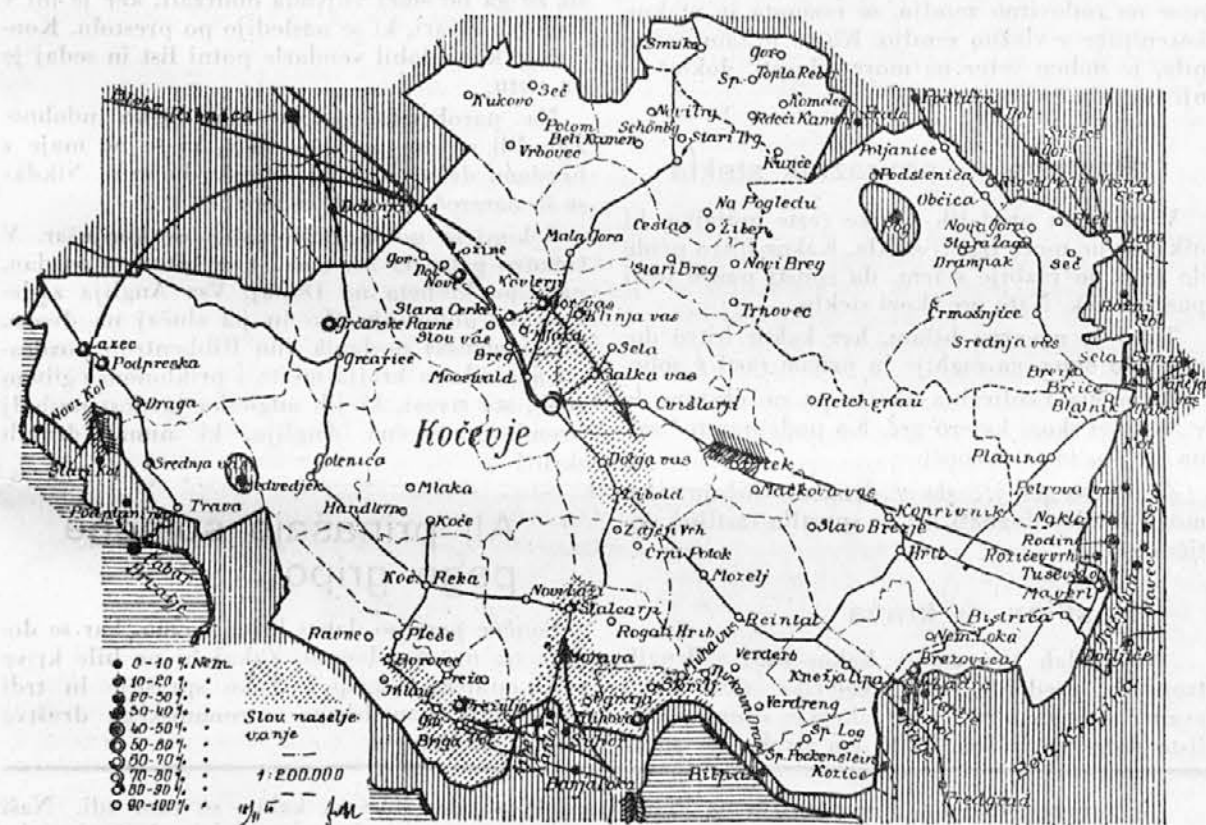
»Istra« končuje: »Ako se ta proces eksproprijacije ne zaustavi, bodo zastoj vse naše dosedanje žrtve in delo. Če izgubimo zemljo, izgubimo kmeta. Izgubiti kmeta pa pomeni našo nacionalno smrt.«

Štetje

V »Odgovoru kočevskim Nemcem« pravi »Koroški Slovenec« med ostalim o številu naše manjšine v Avstriji: uradno štetje nas šteje 24.000 oseb, po mnenju treznih Nemcev nas je 50.000, sami se naštejemo 80.000 duš.

Poravnajte naročnino!

Dopisujte v Našo voljo!

Skica kočevskega otoka, izvršena na podlagi ljudskega štetja l. 1900.

gleda resnično kot nekak otok. Od katerekoli strani prihajaš v njo, se ti vzpenja njen svet. Zato jo tudi Nemec dr. Hugo Grothe — ki se je mnogo bavil s to deželico in spisal knjigo »Die Deutsche Sprachinsel Gottschee in Slovenien« — imenuje »Gottscheer Hochland«.

Kakšen je njen obseg? Meri približno 825 kvadratnih kilometrov, to je 5.15% ali 19.3 del Dravske banovine. Prebivalcev ima približno 25.000, tako da je povprečna gostota prebivalstva približno 30 na kvadratni kilometer. Okroglo 100 kvadratnih kilometrov pa je popolnoma nenaseljene zemlje; vzrok temu so pač prostrani gozdovi, ki se tod razprostirajo. Gozdovi zavzemajo skoro polovico vse dežele, obdelanih njiv pa je le ena petina. Najbolj gosti so ljudje naseljeni po tzv. »poljih«, ki se razprostirajo med grebeni in jih nahajamo tu štiri. Največje tako polje je okoli mesta Kočevje. Obsega okoli 115 do 120 kvadratnih kilometrov. Gostota prebivalstva znaša tukaj 60 na kvadratni kilometer. Najgostejše je naseljeno polje, ki se razprostira okoli vasi *Draga*. Tu doseže povprečna gostota prebivalcev višino 90 do 95.

Oblika kočevske deželice je nekak četverkotnik, ki se širi od vzhoda proti zapadu nekako

kovo, *Vrbovec* in *Seč*. Od tu se meja še vedno dviga proti severovzhodu in nekako dva kilometra severno nad *Smuko* doseže najvišjo točko. Nato se zaokrene proti jugovzhodu. V tem velikem loku se nahajajo vasi: *Smuka*, *Gornja* in *Spodnja Topla Reber*, *Komolce*, *Rdeči Kamen* in *Kunče*. Od tu pridemo preko popolnoma slovenskega naselja, ki se kot nekak jezik zajeda v Kočevski otok, v vas *Poljanice*. Od te vasi teče meja zopet v precej ravni črti proti jugovzhodu vse tja do vasi *Blatnik*. Med tema dvema krajema se nahajajo: *Občica*, *Stara žaga*, *Nova gora*, *Črmošnjice*, *Srednja vas*, *Brezje* itd. Pri *Blatniku* se meja obrne proti jugozapadu, nato pa proti vzhodu v zelo krivoljasti črti in se približa skoro *Kolpi* ter teče nekako pet kilometrov vzporedno z njo baš tam, kjer napravi *Kolpa* največje koleno proti severu. Tri kilometre južno od vasi *Brige* pa se zaokrene proti severozapadu v zelo hitri črti in tako pridemo zopet do vasi *Trava*, kjer smo začeli z začrtavanjem meje Kočevskega otoka.

Tako smo več ali manj točno ločili Kočevski otok tako, da nismo nič odvzeli nemškemu naseljencem, da bi s tem dali kaj v korist nam Slovincem. Nas bo vodila pri presoji tega ko-

Križem širnega sveta

Čuda narave

Rastline, ki eksplodirajo, se selijo po volji, razbijajo steklo in drevo, ki daje mleko.

Narava je nedosežen čudodelec. Človek včasih obstane zaprepačen. Vendar je malo znano iz rastlinskega sveta, da so na svetu rastline s prav posebnimi sposobnostmi. Naj v kratkem navedemo nekatere izmed njih.

Rastlina — bomba

V južni Evropi in v Aziji raste rastlina po imenu diktam (*dictamus albus*). Ima bele in rožnate cvetove v obliki grozda. V toplih dneh brez vetra pokaže neko posebno lastnost. Če se njenemu cvetu primakne plamen vžigalice ali sveče, se ta zdajci zavije v plamen in nastane pravi žaromet.

Ko plamen izgine, vidi človek na svoje veliko začudenje popolnoma nepoškodovan cvet. Le neki poseben smrad se širi od njega.

Znanost je iskala vzroka temu nenavadnemu pojavu. Vzrok je našla v tem, da se v cvetu nabere velika količina neke vrste eteričnega olja, ki ima lastnost, da se pretvarja v plin in eksplodira, če se preveč segreje in se pri tem spremeni v raketo. Ko pa plamen izgine, ne pusti, razen smradu, nobenih sledov. Rastlina je nepoškodovana.

V vročih dneh se razvija posebno mnogo plinov iz eteričnih olj in eksplozije nastajajo same. Ti plini pa so tako zadušljivi, da človek pred tako naravno eksplozijo ne more vzdržati poleg rastline.

Slično eksplodira tudi neka vrsta mahagonijevega drevesa, ki raste v Zapadni Indiji in v Južni Ameriki. Plod tega drevesa — neke vrste oreh — eksplodira, čim mu približaš ogenj. Tudi ta slučaj je pojasnjen na isti način, kakor gornji. V orehu se olje pretvarja v plin in v ognju nastane eksplozija, le s to razliko, da oreh raznese na kosce, ki z veliko silo letijo na vse strani.

Zupan Vitomil:

Planina smrti

»Observatorij na Planini Smrti je zahteval novo žrtev. Te dni so nosači, ki oskrbujejo stari observatorij s hrano, našli čuvaja Mac Lina mrtvega na istem mestu, kot njegove prednike. Tudi on je imel na čelu vžgani dve besedi: Beli duhovi. Zdravniška preiskava zopet ni mogla dognati vzroka smrti. Nekateri trde, da je Mac Lina zadela srčna kap (!). S Scotland Yardom ugiba ves svet, kdo so »Beli duhovi«.

Smrt Mac Lina je že četrti slučaj v teku desetih let. Prvi čuvaj je poginil po letu in pol zveste službe. Na čelu je imel vžgan znak belih duhov. Njegov naslednik, človek velike telesne moči, Irec O'Sully, je umrl na isti način že prvi teden svoje službe. Nato dve leti ni bilo mogoče najti naslednika radi strahu, ki se je razširil. Policija je zaman iskala vzroka smrti. Po dveh letih se je za mesto čuvaja javil na smrt obsojeni ropar Richard. Ta je na obče začudenje vzdržal eno leto, nato pa na nepojasnjen način izginil. Pet let ni mogel meteorološki institut najti moža, ki bi bil pripravljen prevzeti to kočljivo mesto. Končno je gmotna stiska napotila pokojnega Mac Lina, da

Rastlina — večni popotnik

V Južni Ameriki živi rastlina, ki ima lastnost nomadskih plemen. Seli se iz kraja v kraj, kakor človek in se zaustavi tam, kjer ji prija. Ko pa posrka iz zemlje hrano, potuje zopet dalje. Rastlina se imenuje selaginela, je čisto majhna in skromna, a botaniki so se zadnja leta jako mnogo bavili z njo in dognali, da prepotuje ogromno število kilometrov.

Ta cvetka je tako moderna, da ne potuje peš po zemlji, temveč si privoščiči — zračno potovanje. Iz zemlje potegne koreninice, se zvije v klobčič, a pusti list za krmilo. Nato čaka vetra in se pusti odnesti. Njeno potovanje je zelo zanimivo. Njeno prevozno sredstvo je veter. Včasih jo ta zanese v predele, ki ji ne nudijo življenjskih pogojev. Vendar to nje ne moti. Potrpežljivo čaka naslednjega vetra in lahko vzdrži zelo dolgo brez hrane. Ko jo veter prinese na rodovitno zemljo, se razmota in vtakne koreninice v vlažno zemljo. Ko se je tam nastanila, je noben veter ne more odnesti, dokler se nji ne zahoče potovanja.

Rastlina — sovražnik stekla

V tropskih predelih Afrike raste ovijalka, ki nikakor ne more trpeti stekla. Kakor hitro pride do šipe, jo razbije s tem, da spusti nanjo neki posebni sok. Nato gre skozi steklo.

Tako je nevarna hišam, ker kakor hitro doraste do okna, ga razbije in prične rasti v sobo.

Ta njena razdiralna akcija pa ne obstane le v luknjici skozi katero gre. Ko pade namreč sok na steklo, se to razpoči.

Zanimivo pa je, da v drugem slučaju niso mogli nikdar dognati, da bi spustila rastlina dotični sok.

Rastlina — krava

Na obalah Venezuele, kakor tudi v drugih tropskih predelih Južne Amerike raste tako zvano »mlečno drevo« ali »kravje drevo«. Ima liste dolge ca. 26 cm in 10 cm široke, ter pušča

je prevzel službo v observatoriju na Planini Smrti. Njegova tajinstvena smrt je, upajmo, zadnja v verigi grozotnih slučajev osvete belih duhov. Prebivalstvo pod planino pripoveduje najneverjetnejše zgodbe. Kmetje niso zastoj prekrstili Rajske planine v Planino Smrti. Celó v moštyu obmejne vojaške postaje, ki je oddaljena eno uro hoda na smučeh, vlada paničen strah. Vložili so prošnjo za premeščenje s Planine Smrti. Kakor čujemo, se je odločilo vodstvo meteorološkega instituta, da opusti ta strašni observatorij in prepusti ledeni grad usodi razpadanja in kraljevanju duhov. Srivnostne smrti zadnjih desetih let pa bodo ostale najbrže za vedno nepojasnjena zagonetka.

Mladi človek je z malomarno kretnjo vrغل časopis na pisalno mizo in se obrnil k možu s sivo brado:

»In svet dvajsetega stoletja se je s tem zadovoljil! Niti tri leta niso potekla od smrti Mac Lina in tajinstvene smrti v observatoriju so pozabljene. Beli duhovi! Resnično zanimivo!«

V smehu je mladi mož pokazal dva venca bleščeče belih zob. Obrnjen k možu, ki mu je sedel ob strani, je nadaljeval:

»Dragi Neil, to je nekaj za naju!«

»Opozarjam vas, dr. Zon,« ga je prekinil mož s sivo brado, »da stvar ni tako enostavna in niti

iz sebe rumenkasto belo tekočino prijetnega vonja. Ta tekočina je tudi zelo hranljiva in v vsem sliči mleku.

Listje daje posebno izdatno mleka, če ga narežejo zjutraj. Če ostane to rastlinsko mleko dalje časa na zraku, se pretvori v siru slično maso, ki je tudi užitna.

Tako lahko rečejo tamošnji prebivalci: »Grem na vrt drevo pomolsti!«

Beli konj potuje

Pred dnevi so vkrcali v Londonu na parobrod slavnega belega konja Edvarda VIII., sedaj vojvode Windsorskega, ki mu ga je podaril oče. Konj potuje v Genovo, odkoder bo šel z vlakom na Dunaj. Tam ga namreč čaka gospodar. Z belim konjem se v Angliji mnogo bavijo. Ugibali so, če ga bo smel vojvoda obdržati, ker je bil v imeniku stvari, ki se nasledijo po prestolu. Končno je konj dobil vendarle potni list in sedaj je na potu.

Na parobrodu potuje konj jako udobno. Zgradili so mu poseben hlev, ki se ne maje z brodom, da ne bi dobil morske bolezn. Nikdar se še namreč ni vozil po morju.

S konjem potuje tudi vojvodov konjušar. V Genovo prispeta 28. t. m., kjer ostaneta en dan, nato pa kreneta na Dunaj. Vsa Anglija zasleduje to potovanje. To in pa slučaj na dvoru, ko je nemški poslanik von Ribbentrop pozdravil angleškega kralja mesto s priklonom z gibom roke, sta stvari, ki jih angleška javnost najbolj premleva. Srečna Anglija, ki nimaš drugih skrbi!

Ali prinašajo solnčne pege gripo

Sončne pege so danes krive vsemu, kar se dogaja na našem planetu. Zakaj bi ne bile krive tudi epidemije gripe? Tako sprašuje in trdi predsednik kanadskega astronomskega društva Ralph E. Delury.

zdaleka tako smešna, kakor se vam zdi. Naši dečki, ki so poginili tam gori, niso bili od muh; lansko leto je umrla vojaška patrola dveh mož, ki je hotela prenočiti v observatoriju; detektivi samega Scotland Yarda so skomigali z rameni nad temi dogodki in niso odkrili ničesar. Rekli bi: slučaj! Toda znaki, vžgani v čelo? Tu je po sredi nekaj zagonetnega! Ne bi rad, da se s svojim prijateljem podajate lahkomišelnost v nevarnost in morda celo v — smrt!«

»Dober revolver in trda pest, spremljana od nekaj dekagramov Zonove sreče: dvomim, da bi beli duhovi uspeli!«

»Doslej so imeli vsi naši ljudje dobre revolve in celo avtomatske strojne puške; težko tudi, da imate trše pesti od O'Sullyjevih, ki je precej svojega življenja pustil v boksarskem ringu. In vendar... Sicer pa, kaj vas, doktore, žene v to avanturo z vašim prijateljem, kapetanom Neilom?«

Po kratkem premolku je dr. Zon uprl svoje jekleno-sive oči v moža s sivo brado in počasi odgovoril:

»Ne vem sicer, zakaj vas to zanima, vendar vam lahko na kratko pojasnim. V jako kratkem času sem doštudiral in postal zdravnik. Podedoval sem toliko premoženja, da mi vse življenje ne bi bilo treba ganiti s prstom. To je bila tudi moja smola. Za nič na svetu se mi ne bi bilo treba boriti, vse je ležalo pred menoj takorekoč

p o p i s a n o r o b o

Na zborovanju društva v Torontu je učenjak izjavil, da se zopet približujemo maksimu sončnih peg. Dosegli ga bomo naslednje leto. Sedanja epidemija gripe (posebno v Angliji in Ameriki) spominja na ono iz let 1917-1918, ki se je spominjamo po ogromnih številkah obolelih in umrlih. Takrat je bil radi približanja Saturna in Jupitra zabeležen maksimum sončnih peg.

Staro, popularno ime za gripo je influenza. Če to prevedemo v naš jezik, znači vpliv, kar naj pomeni: vpliv planeta. Nekdanji astrologi so prav posebno proučevali te vplive na našo zemljo in dosegli precejšnje znanje. Vedeli so, da približanje Jupitra in Saturna prinaša bolezen. Danes si to razlagamo na ta način, da ima to bližanje planetov za posledico dolge deževne dobe, kar ima zopet za posledico povečanje vlage ter radi tega pojavljanje raznih bolezni, posebnosti gripe (influenca). Delury trdi, da se moramo z utrjevanjem telesa pripraviti zopet na tako dobo, da nas ne zateče nepripravljene.

Gangsterji čuvajo zakon

Ameriški zakoni prepovedujejo vsako hazardno igro. Prebivalci Hollywooda pa so našli način, da obidejo zakon. Naročili so luksuzno opremljeno ladjo in jo krstili »Monte Carlo«. Vsak večer so odšli na krov ter se odpeljali na odprto morje, kjer so po mili volji igrali. Zakon pa na morje ne seže in oblasti so morale prekrižanih rok gledati razuzdanosti na brodu. Mnogo obiskovalcev »Monte Carla« je napravilo celo samomor, ker so zaigrali vse premoženje. Sedaj pa so ameriškim oblastem »priskočili na pomoč« gangsterji, ki so v črni noči napadli ladjo in jo oplenili do zadnje pare. Sedaj je Hollywoodčanom, kakor pravijo, prešlo veselje do igranja.

Narodno blago

Bosanski seljak je pripovedoval, koliko smrtnih nesreč je bilo zadnje leto v njegovem srezu. Končal je: »Ako bo šlo tako dalje, kmalu ne bo nikogar, da mrtve sahranjuje, a žive hapsi!«

— na prodaj. V Ameriki sem streljal bizone, v Avstraliji sem lovil kenguruje, v južni Afriki sem iskal največji demant na svetu. V avtomobilskih dirkah sem si napravil slavno ime. Na ekspedicijah v centralno Afriko sem iskal hrane za svoje razvajene živce. Kot zdravnik sem pa deloval le po potrebi. Z 24. leti sem bil sit vsega. V zadnji kitajski revoluciji sem se boril s kapetanom Neilom. Našel sem sebi sorodnega človeka. Postala sva prijatelja. Po krvavih dneh nama je enolično sedenje v garniziji začelo presedati. Odšla sva na zračno potovanje okoli sveta. Pa tudi aeroplana sva se naveličala. Končno so naju valovi vrgli sem in v predmestnem lističu, polnem revolverskih zgodb, sva po treh letih čitala zapozneno vest o strahotnem observatoriju na Planini Smrti. Informacije, ki sva jih poiskala, so nama pokazale, da je vest resnična. Sedaj sva tu. Morda vam bova lahko koristila. Sicer odhajava takorekoč s sveta, ki nama ni mogel nuditi ničesar, vendar to je postranska stvar. Morda najdeva v oni beli samotni način življenja, ki nama bo prijatelj, kot blodenje širom tega smešnega sveta.

Dr. Zon je prestal. Dobrohotno razumevanje v smehljaju sivobradega moža ga je nehote ujezilo. Rezko je pristavil:

»Želel bi, gospod profesor, da nama v imenu meteorološkega instituta dovolite, da prevzameva položaj čuvarjev observatorija na tako-

Čuden nagrobnik

Na pokopališču v New Yorku je ena največjih zanimivosti originalna spominska plošča umrlega generala Herarda Wilkinsa. Nad kameinitim nagrobnikom je namreč steklena plošča, pod njo pa — jedilni list, ki ga menjajo vsak dan. Urejen je po želji in okusu pokojnika. Mnogi prihajajo sem po ideje za svoje jedilne liste.

Oj predpust, ti čas presneti . . .

Tako je zapel s Prešernom »ubogi« Janko. Vem, da ste radovedni, kdo je prav za prav ta Janko in zakaj je ubogi! Toda potrpite! Vse boste zvedeli. Torej Janko. Pravega imena ne smem izdati, ker sem pač dal častno besedo, da ne bom o tem nikomur pravil. Kar se pa tiče pisanja, se pa nisva nič domenila; kljub temu pa je bolje, da pravega imena ne povem. Le to še lahko dodam, da je jako zal dečko in še maturant povrhu.

Čudno se mi je zdelo, da je vzel verze iz Prešernovega »Učenca« (sicer še ne veste, za kaj je vzel verze, pa videli boste)! Janko pa mi je brž pojasnil, da radi tega, ker je sam učenec in pa še radi tega, ker se s Prešernom imenitno razumeta (tikata se ravno ne, to ne)! To je bilo torej njegovo pojasnilo. Sicer bolj klaverno, pa zadovoljiti sem se moral. Sedaj pa naj pojasnim nekaj še jaz.

Res čudno bi bilo, če bi Janko ne znal Prešerna na pamet; France z Vrbe je Jankov patron. To smo videli v šoli. V osmi predelujejo romantiko in povsem slučajno so v Janku odkrili poseben dar za to. Sčasoma se je razvil v pravega špecialista romantike, katere vrh je Prešeren. Tako sem Vam pojasnil, odkod Jankova romantičnost, ki jo spremlja popolno nepoznanje drugih stvari. (Vprašajte licejke, pa Vam bodo z veliko večino to potrdile in povrhu še z dokazi podprle!) To je bilo eno. Drugo pa je njegova narava. Njegova mehka, po vsem le-

zvani Planini Smrti in nama daste potrebna navodila!«

»Ako vztrajate pri svoji zahtevi, seveda ne morem drugega, kakor da vama dovolim. Vendar bi bilo dobro, da se naučite smučati.«

»Marsikatero zimo sem preživel v Švici na smučeh, zato sem popolnoma domač na njih. Kapetana Neila pa bom tudi kmalu naučil.«

»Mhm«, je dejal Neil z globokim basom, ne da bi dvignil oči iznad ilustriranega časopisa, v katerem je listal.

»Observatorij je gotovo v zelo slabem stanju«, je nadaljeval profesor. »Treba bo ponesti gori novih instrumentov, nove opreme itd. Najbolje bo, ako opremimo ekspedicijo, ki vam bo dom čim udobneje uredila, nato pa gresta vidva gori...«

»Šla bova kar z ekspedicijo«, ga je prekinil dr. Zon.

»Ali je kapetanu Neilu tudi prav tako«, je vprašal sivobradec.

»Mhm«, je rekel bas. »Poglej, doktore«, se je obrnil k Zonu in mu pokazal s prstom članek v magazinu, »našli so pleme M'Kulu v notranjosti Konga, katerega si ti zaman iskal!«

Dr. Zon je stisnil kletev med zobmi in nagnil svoja široka pleča nad list:

»Sledil sem napačnemu pritoku...«

Stari profesor je opazoval oba moža. Zonu bi prisodil kakih 24 let, čeprav je bil gotovo okrog

pem roke iztezajoča mlada duša bridko trpi v surovi današnji dobi. Nujno je, da išče utehe in pozabljenja v knjigah z romantično vsebino, kar ga je kvalificiralo za splošno priznanega strokovnjaka v vseh romantičnih zadevah. No in: današnja surova doba, Jankova romantičnost..., vse ga je privedlo do tega, da se je vrgel na poezijo. In ker se Janko in Prešeren dobro razumeta, je začel kar po Prešernovih kopitih. Precej je napesnikoval v kratkem času. Zadnjič mi je pokazal enega svojih umotvorov. Naj Vam ga še jaz:

MEMENTO AMORIS.

A. N. posvetil Janko

*Dolgost ljubezni najine bila je kratka,
Kaj kmalu jo zasula je lopata!
Zaprta noč in dan srcà so vrata,
Al' kdaj odpro se, ne pove mi prat'ka.*

*Ljubezni te ne var'je koža gladka,
Od nje te ne odkup'jo kupi zlata,
Ne odpodi ti dobre volje tata,
Vesolja hrup, poljubov vrsta sladka.*

*Naj zmisli, kdor lepoto ljub' dekleta,
In od veselja do veselja leta,
Da ta lepota vsak dan bolj dozori.*

*Znabiti da, kdor zdaj vesel prepeva,
Pod oknom nam pred koncem dneva
Molče trobental bo: »Memento amoris!«*

★

Če bo šel Jankov razvoj tako dalje, kot je nakazan v gornjem sonetu, bo lahko kmalu zapel: »Poet Tvoj nov...«

Nekaj sem še pozabil! Zakaj je namreč Janko ubog. Ko sva se ločila, mi je dejal, da ima »dosti«. Pozabil pa je povedati, česa: ali evkov, ali plesa in ostalih neumnosti! —čik.

30, Neilu pa 35. Doktor je bil elegantne, a močne postave, Neil pa je bil pravi atlet, širokega vratu ter ogletega, vendar prijetnega lica. Malomarna hladnokrvnost teh dveh ljudi, ki se spuščata v nevarno pustolovščino, je bila kar presenetljiva.

»Polomil si ga, brate«, je rekel Neil in se zahotal.

»V dveh dneh lahko opremimo odpravo«, je rekel profesor, »nato lahko odidete.«

»Jutri se zopet oglašiva«, se je dvignil Zon in udaril kapetana po rami, »sedaj pa, stari družo, lahko greva!«

Dvignili so se. Profesor ju je spremil do vrat instituta. Ko je podal roko doktorju, je rekel: »Oprostite, da se zopet mešam v vaše privatne zadeve. Želim, da se vam ne bi pripetila kaka nesreča, obenem pa pričakujem, da vam bo to življenjska šola. Samoto boste šele spoznali. Škoda vas je sicer za tja gori. Mnogo bi lahko koristili človeštvu kot zdravnik. Toda denar vam je bil strup. Morda boste tam gori v sinjih višavah našli končno — sebe.«

Doktor Zon je zmignil z rameni.

»Na svidenje, profesor!«

Ko sta stopala z Neilom po širokih stopnicah navzdol, je v smehu rekel dr. Zon:

»Profesor nikdar ne more zlesti iz svoje tesne profesorske srajce. Prava pedagoška bolezen!«
(Nadaljevanje prihodnjič.)

Poročila

LJUBLJANA

Mestna ženska realna gimnazija

Proslavi sv. Save in Strossmayerja sta se vršili na našem zavodu na isti dan, to je 27. januarja. Program tega dvojnega praznika je bil jako zanimiv, ker so nam tovarišice s svojimi govori in recitacijami pokazale vso veličino obeh velikih mož. Zlasti je bil zanimiv način primerjave njihovih del.

Začetek proslave je tvorilo predavanje Vide Hočvarjeve (VII.) z naslovom: »Sv. Sava in Strossmayer«. Po predavanju je recitala Gregorčičeva pesem »Slovenici biskupu Strossmayerju« Franzl Alice (IV. c), za njo pa Danilović (III. a) pesem Vojislava Ilića »Sv. Sava«. Gojenka Pristovec (III. b) nam je prečitala odlomek iz dela Stevana Sremca, ki ima naslov »Rastko«. Sledil je odlomek Strossmayerjevega spisa »O domoljubju in narodnem edinstvu«, ki ga je prečitala Tomšič Marjanca (IV. a). Ob zaključku nam je pevski zbor pod vodstvom gospoda dr. Dolinarja zapel svetosavsko himno. Proslava je na poslušalce napravila globok in svečan utis.

★

Klasična gimnazija

Proslavi srbskega prosvetitelja sv. Save ter velikega jugoslovenskega škofa Strossmayerja sta se na našem zavodu vršili po razredih. V VIII. a razredu je imel spominski govor o sv. Savi tovariš Žugelj. Njegov govor je bil jako obširen in zanimiv. O Strossmayerju na splošno je govoril tov. Skulj, o njegovi udeležbi na vatikanskem koncilu pa tov. Arko.

Sedaj še nekaj o Žaru, našem dijaškem društvu, ki prav pridno deluje. Dosedaj smo imeli že šest sestankov. Mladih literatov imamo dovolj, predavateljev pa malo primanjkuje. V prvi vrsti zaslužita priznanje tov. Jazbec (VI. b) in Arko (VIII. a). Prvi nas razveseljuje s svojimi humorističnimi spisi: »Pojdimo na Štajersko«, »Brata«, v katerem je dokazal, da ni samo humorist, ampak da se zanima tudi za življenje, polno resnosti in težav; drugi, tovariš Arko, pa nam je v treh predavanjih razložil razmerje med svobodo in oblastjo v zgodovini do propada fevdalizma. V zadnjem predavanju pa nam je objasniti politični in gospodarski liberalizem. Tudi nekateri drugi so se oglasili. Pavčnik (VII. b), dober recitator, Pregelj (VII. a), ki nam je v lepem stilu prikazala lik doštudirane akademičarke, Prijatelj (VIII. b), ki se je oglasil kot prvi pesnik našega zavoda, in Zorman (VIII. b), ki je z ljubko novelo »Jernejčevi« zajel košček mirnega kmečkega življenja.

Tov. Kralj, ki nam je na zadnjem sestanku govoril o idealih sodobne mladine, je bil ponekod preveč enostranski.

Zanimanje za sestanke je precej veliko. Često pride do živahnih debat. Mi, jugoslovenski nacionalisti, moremo biti samo zadovoljni, da se mladina zanima tudi za duhovne zadeve.

★

Prva državna realna gimnazija

Proslava sv. Save. V sredo smo se zbrali v šolski telovadnici, da proslavimo prvega arhiepiskopa naših bratov Srbov, sv. Savo. Najprej so zapeli pevci pod vodstvom g. profesorja Rančigaja svetosavsko himno, nato pa nam je v daljšem govoru označil g. prof. Sotošek Janko zgodovinski pomen sv. Save. Za svoja izvajanja je žel lepo priznanje. Sledili sta dve deklamaciji, nakar smo zaključili proslavo z državno himno.

Proslavitev vladike Josipa Juraja Strossmayerja. Njegovo življenje in njegovo delovanje nam je prikazal g. prof. France Vodnik v izbranih in svečanih besedah. Proslava je bila tem važnejša, ker je spregovoril tudi novi direktor g. dr. Capuder. V svojem govoru je pozval mladino na delo za jugoslovensko idejo, kateri naj ostanemo zvesti do zadnje kaplje krvi. Naloga vzgojiteljev je, da že v rani mladosti preprečijo, da bi zastrupil mladino strup komunizma. Dijaki so izkazali gosp. direktorju za njegove bodrilne besede svojo zahvalo s ploskanjem. Sledila je deklamacija in kot zaključna točka državna himna. — Pristrčna svečanost in manifestacija ob proslavi prvega borca za to idejo je naredila na vse prisotne globok vtis.

CELJE

Društvo jugoslovenskih srednješolcev »Sloga« na celjski državni realni gimnaziji obstaja že 18. leto. V soboto 6. februarja 1937. se je vršil XXXV. redni občni zbor, ki se ga je poleg gg. direktorja Mravljaka, pokrovitelja prof. Mlinarja, prof. dr. Šijanca in zastopnikov Starešinske organizacije »Sloge« udeležilo nad 100 članov. Iz obširnega poročila predsednika sedmošolca Kresnika Vladimirja je bilo razvidno, da je »Sloga« tudi letos neumorno delovala. Dasi ravno je trajala pretekla poslovna doba razmeroma kratko dobo 4 mesecev, je bila vendar bogata na prireditvah.

Člani dramatične sekcije, ki jo je vodil osmošolec Gruden Maks, so vprizorili v Narodnem domu v Celju in v Roblekovih dvorani v Žalecu v režiji učiteljice ge. Sadarjeve Finžgarjevo narodno igro »Divji lovec«. Kakor lanska uprizoritev Medvedove drame »Za pravdo in srce«, je tudi letošnja dokazala, da ima »Sloga« stalni kader igralcev, ki se vsako leto pomnoži z dotokom iz vrst nižješolcev. Igra, pri kateri je so-

delovalo nad 30 igralcev, je uspela tako v moralnem, kakor tudi v gmotnem oziru. Zlasti narodni trg Žalec je dokazal, da pravilno razume prizadevanje celjskega nacionalnega dijaštva.

Šahisti so pod vodstvom načelnika šahovske sekcije petošolca Skitka Stojana igrali štiri dvomache, in sicer dva s Podmladkarji JS mariborske klasične gimnazije, po enega pa s Starešinsko organizacijo »Sloga« in Celjskim šahovskim klubom. Zlasti zmaga nad poslednjim je pokazala moč »Sloginih« šahistov. Poleg teh dvomachov se je vršil turnir za prvenstvo »Sloge« in simultanka.

Debatna sekcija, ki ji je načeloval sedmošolec Drole Dušan, je imela 11 dobro obiskanih sestankov. Ob prvi obletnici smrti častnega člana in starešine Černigoja Mira se je »Sloga« z mnogoštevilnim članstvom udeležila komemoracije, ki jo je priredila Starešinska organizacija »Sloge«. 28. novembra 1936. pa je na Miklavževem večeru s čajanko obdarovala z oblaci nad 60 najpotrebnejših »Slogašev«. Tekoči posli so se obravnavali na 1 predajni, 9 rednih in 2 izrednih odborovih sejah. Odposlalo in sprejelo se je nad 90 dopisov. Ob koncu te poslovne dobe je štela »Sloga« nad 420 članov. Denarni promet je dosegel visoko številko okoli 20.000 dinarjev, v blagajni pa je kljub velikim izdatkom ostalo nad 3500 Din. Poleg že navedenih prireditev so se vršili še vsako soboto redni sestanki, na katerih so predavali gg. profesorji in višješolci, deklamirali pa nižješolci. Pestrost teh sestankov so povečale še pevske in godbene točke osmošolca Lešnika Lea in četrtošolca Lešnika Janžeka. Pod vodstvom šestošolca Lukežiča se je ustanovila tudi lastna godba, ki je nastopila prvič na Miklavževem večeru. Knjižnica, ki šteje nad 1300 knjig in arhiv, v katerem se nahajajo skoraj vse sodobne revije, sta bila dvakrat na teden odprta mnogoštevilnim obiskovalcem. To poslovno dobo je začela »Sloga« izdajati tudi list »Borba, glasilo nacionalnega dijaštva«, katere prve številke se je razpečalo nad 300 izvodov. List se razmnožuje na novonabavljenem razmnoževalnem aparatu in lahko sodelujejo v njem vsi gimnazijci. Po poročilu predsednika, tajnika, blagajnika, knjižničarja, arhivarja in načelnikov sekcij je podal v imenu nadzornega odbora poročilo osmošolec Zdolšek Dušan, ki je predlagal vsemu odboru absolutorij, blagajniku sedmošolcu Jerinu Smiljanu ter načelnikom šahovske in dramatične sekcije pa absolutorij s pohvalo, kar je članstvo sprejelo. Pred volitvami je v imenu starešinske organizacije »Sloge« pozdravil občni zbor akademik Cigoj Janko.

Pri volitvah je bil izvoljen sledeči odbor: Piri Miran, VII. b, predsednik; Mravljak Tatjana, VII. a, podpredsedn.; Repič Vekosl., VII. b, tajnik I.; Vršnik Avgust, V. c, tajnik II.; Jerin Smiljan, VII. a, blagajnik; Lukežič Radoslav,

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

priporoča

svojo knjigarno v Ljubljani

in podružnico v Mariboru

VI. b, knjižničar; Andreušek Karel, VI. b, arhivar; Cergol Stojan, IV. b, referent za nižjo: Drole Dušan, VII. b) načelnik debatne sekcije; Loibner Drago, VI. b, načelnik dramske sekcije; Skitek Stojan, V. b, načelnik šahovske sekcije; Zdolšek Dušan, VIII. b, Gruden Maks, VIII. b, in Kresnik Vladimir, VII. b, revizorji. XXXV. občni zbor »Sloge« je znova dokazal, da nacionalno dijaštvo na celjski gimnaziji ne spi, ampak živi kljub nenaklonjenim prilikam zdravo življenje jugoslovenske omladine, zavedajoč se, da le: V »Slogi« je moč!

Šekan.

Sport

Žena in sport

(Nadaljevanje in konec)

Kakšno pa naj bo torej stališče žensk do športa? Mislimo, da moramo iskati odgovor v že enkrat omenjenem temeljnem načelu vsake pametne in smotrene telesne vzgoje: zdrav duh v zdravem telesu! Ženska mora izbirati samo tiste športne panoge, ki pospešujejo prožnost mišičevja, dajejo telesu gibčnost in eleganco ter tiste, ki silijo globoko dihati, da se s tem utrjujejo pljuča in srce. Gimnastika, ritmični plesi, lahke kolebne vaje na orodju, zmerno kopanje, izleti v naravo, poleti tenis in odbojka, pozimi pa sprehodi, drsanje in do neke mere zabavno, nikakor pa ne tekmovalno smučanje so športi, ki naj jih goje ženske. Vzporedno pa je potrebno, da se pusti športnica večkrat pregledati od zdravnika, da ta ugotovi, kako vpliva šport na zdravje in da strokovne nasvete.

Vsekakor pa se je treba izogibati športov, ki zahtevajo preveliko krčevito zbranost, sunkovito proženje in krčenje mišic ter njih trajno napetost, za kar so pri ženskah najobčutljivejše trebušne mišice. Končno se je treba varovati športov, ki preobremenjujejo srce, ožilje, pljuča in druge notranje organe. Taki napori škodijo celo marsikateremu moškemu, kaj šele ženskam. Radi tega naj ženske nikakor ne veslajo, ne delajo teznih vaj na orodju, naj ne kolesarijo, ne plezajo po stenah itd.

Predvsem naj ženska ne tekmuje. Marsikatera športna panoga, ki sama na sebi ni škodljiva, postane za žensko telo strup, če jo pretirava in v njej tekmuje. Tekmovanja delajo žensko trdo, brezobzirno in surovo. To ženska ne sme biti. Grdo je, če je surov in brezobziren moški, še grše pa je, če je surova in brezobzirna ženska.

Morda bo kdo očital, da je to mišljenjc nazadnjaško in nesodobno. Vendar je treba upoštevati, da se je način boja za enakopravnost žensk in moških, kot so se ga ženske do sedaj posluževale, izkazal za popolnoma nemogoč in neuspešen. Plitvo in nekritično posnemanje slabih in dobrih lastnosti ter navad moškega ni vendar nobena enakopravnost. Čas bi že bil, da bi ženske enkrat same spoznale, kaj je za njih in kaj ni ter uvidele, da je med enakopravnostjo in enakostjo z moškimi velika razlika.

Po zaključku tekmovanja za slovansko smučarsko prvenstvo

Pred štirimi leti je bil sklenjen dogovor za slovansko smučarsko prvenstvo med Čehoslovaško, Poljsko, Jugoslavijo in Bolgarijo. Predvidena so bila štiri srečanja slovanskih držav; iz-

vršila so se pa le tri, ker je lansko tekmovanje radi zimske olimpijade odpadlo. Jugoslavija bo predlagala, da se tekmovanje prekine, dokler ne bosta sodelovali tudi Poljska in Bolgarija.

Za slovansko prvenstvo se tekmuje v sledečih disciplinah: štafeta 5×10 km (letos 4×10), tek na 18 km, norveška kombinacija, alpska kombinacija in skoki. Slovanski prvak postane država, ki je dosegla v celotnem tekmovanju največ točk. Zadnje tekmovanje, leta 1935. na Pokljuki, je dalo sledeče rezultate: Čehoslovaška je dosegla 1473.465, Jugoslavija pa 1421.415 točk.

Rezultati letošnjega tekmovanja so:

50 km: prvi Musil (ČSR) 3:45,06, drugi Mrak (Jug.) 3:51,43, tretji Kovar (ČSR) 3:51,51, četrta Smolej (Jug.) 3:52,32.2.

Stafeta 4×10: Prva Čehoslovaška (Musil, Mihalak, Šimunek, ing. Novak) 2:20,08, druga Jugoslavija (Knap, Klančnik, Žemva, Smolej) 2:23,37.

18 km: Prvi Berauer (HDW) 1:16:02.2, drugi Mihalak (ČSL) 1:18:26.8, tretji Klančnik Alojz (JZSS) 1:21:06.2, sedmi Žemva, osmi Smolej, deveti Knap (vsi trije JZSS).

Alpska kombinacija: slalom: prvi Hromadka (ČSL), drugi Berauer (HDW), tretji Praček (JZSS), četrta Heim ((JZSS); smuk: prvi Heim (JZSS), drugi Berauer (HDW), tretji Ascher.

Prvak v alpski kombin. je Berauer (HDW), drugi Hromadka (ČSL), tretji Heim (JZSS).

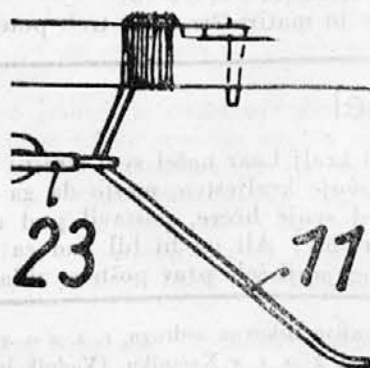
Skoki: Prvi Steimmüller (ČSR) 333,6 točk (59, 63, 63, 50); drugi Lahr (ČSR) 327,4 točk (60, 59, 63, 50); tretji Vrana (ČSR) 325,9 točk (60, 57, 50, 58); peti Pribošek (Jug.) 315,3 točk (57, 50, 55, 50, 58); deveti Jakopič, trinajsti Klančnik, šestnajsti Novšak.

Letalstvo

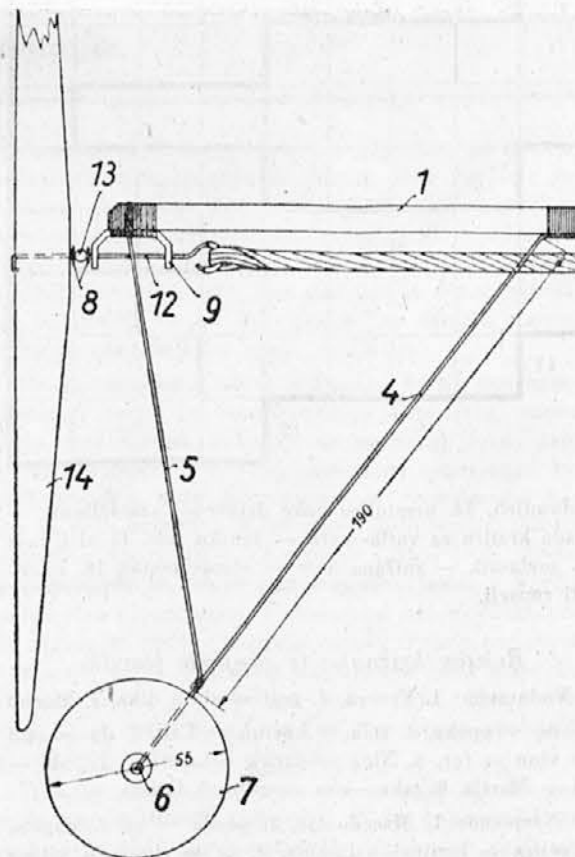
Vzemimo prazno škatljico konzerv in izizrežimo iz nje dva trakova v širini 8 mm in dolžini 50 mm. Ko smo si pripravili vse potrebno za lotanje (Tinol), ukrivimo vsak trak posebej točno po paličici, ki smo si jo priredili za trup; paziti pa moramo, da se ne prilega tesno, temveč mora imeti 1.5 mm do 2 mm prostora zgoraj na palici, tako da bo pozneje, ko bomo gotovi s krilom, mogoče napravljeni obroček uporabiti kot vez na trup (palico) letala. Na isti način napravimo še en obroček tako, da bo bodoče krilo pritrjeno na palico na dveh mestih. Ne pozabite pri delu na to, da treba vezavo obročkov napraviti ob strani, t. j. tako, da je zgornja in spodnja ploskev obročka gladka (Slika 1.)

Napravimo si še opornico na repu. Za to vzemimo jekleno žico v debelini 1.5 mm in približno 100 mm dolgo. Pravo obliko bomo dali opornici šele takrat, ko jo bomo definitivno pritrdili na trup. (Slika 2.)

Svoj čas ste vse lepo pripravili za vodoravno krmilje! Sedaj treba paličice, ki ste jih v smi-

slu navodil pritrdili na trup, medsebojno zvezati. Odmerite prednji nosilec vodoravnega krmilja na obe strani trupa enako z razdaljo 120 milimetrov in urežite v tej razdalji zgoraj plitek zarez. Kakor vidite na sliki v številki 7. tega lista, sedaj pazljivo skrivite nosilec, ne da ga naravno vrtite, in ga povežite na zadnjem nosilcu na kraju tako, da dobite obliko, ki vam jo predstavlja slika. Isto storite tudi na drugi strani. Vse vezave izvršite na že znan način z nitko

in lepilom. Eventuelne ostanke, ki štrle preko, lepo odrežite, da je linija gladka.

S tankim svodom navrtajte trup 10 mm pred prednjim nosilcem pravkar dogotovljenega vodoravnega krmilja, vtaknite pripravljeno žico, ki naj tvori opornico na repu, v to luknjo, in sicer tako, da dobite obliko, kakor vam jo kaže priložena slika 2. Pripomnimo le, da bo spodnji konec žice ukrivljen vodoravno nazaj tako, da brez upora drsi po zemlji. Ta krivina je dovoljna v dolžini 5 mm.

Čim ste gotovi s tem, vzemite danes napravljene obročke in jih potisnite s sprednje strani na palico (trup).

Kako pritrdimo na prednjem koncu trupa že pripravljene ležaj za propeler?

Lepo izgleden ležaj za propeler, ki ste ga napravili, mora biti za spoznanje ožji od palice in ne sme imeti nikakih ostrih robov. Potem, ko smo 10 mm od sprednjega konca trupa napravili vdolbino na gornji strani popreko palice, v katero pride vloženi oni del podnožja, ki smo ga svoj čas na sliki zaznamovali z značko b, namažemo konec trupa od vseh strani z lepilom in pritismo ležaj za propeler na spodnji strani trupa spredaj tako, da se krije s koncem palice prva krivina na ležaju. Sedaj vzamemo jako nitko, s katero povijemo ta del trupa, ki je namažan, počenši od zadaj vse do vdolbine. V roke vzemimo podnožje in ga namestimo k trupu tako, da pride oni del podnožja, ki smo ga označili z a, zadaj izpod palice; oni del pa, ki je označen z b, pa mora biti vloženi v vdolbino na gornji strani palice spredaj. V takem položaju nadaljujmo sedaj z ovijanjem nitke, in sicer tako, da najprej pritrdimo z nitko žico, ki smo jo vložili v vdolbino, nato pa, kakor preje, nitko ob nitki ovijamo naprej proti začetku trupa. Da se uverimo, dali ni ležaj prišel iz svoje ravnine, potisnemo v napravljene luknjice, ki tvorijo ležaj za os, primerno žico in viziramo v smeri trupa. To je zelo važno, da bo namreč pozneje propeler, ki naj tu najde svoje ležišče, zamogel enakomerno in gladko vleči letalo.

Sportni drobiž

Znana norveška olimpijski zmagovalka v smuku, Nilson, je pred kratkim v Oslu postavila v hitrostnem drsanju na 500 m rekord za dame v času 48,6 sek. Moški rekord na isti progi znaša 42,4 sek. Vidimo torej, da ženski rekord le malo zaostaja za moškim.

V Davosu so postavili tri nove svetovne rekorde v hitrostnem drsanju, in sicer: Staksrut (Norveška) na 1500 m s časom 2:14,9 in Norvežanka Schou-Nielsen na 1000 m s časom: 1:38,8 in na 5000 m s časom 9:29,3,

Londonski nogometni klub Arsenal je uvedel nov sistem napada sedmih mož s tem, da je v napad pritegnil oba stranska krilca. Arsenal je do sedaj igral po občajnem W-sistemu in s pomočjo njega zavzemal polnih 5 let eno prvih mest v angleški ligi. Ko so ostali klubi opazili to njegovo taktiko, so zlati dnevi Arsenala prešli. Vodstvo se je zato odločilo, da spremeni taktiko, igranja. Poročila kažejo, da se je napad s sedmimi igralci zelo izkazal.

Žrebanje za Davisov cup.

3. februarja se je vršilo v Londonu žrebanje parov za letošnje tekmovanje za Davisov cup. Izžrebani so bili sledeči pari: prvo kolo: Belgija-Madžarska, Švica-Irska, Južna Afrika-Nizozemska, Kitajska-Nova Zelandija; drugo kolo: Italija-Monakovo, Nemčija-Avstrija, Švedska-Grčija, Jugoslavija-Rumunija, Poljska-Čehoslovaška, Francija-Norveška.

Letošnje tekmovanje za Davisov cup obeta biti še zanimivejše kot lansko. Velika verjetnost je, da se bodo srečali naši »mušketirji« v finalu evropske cone z Nemci.

Nemški prvak tenisa na pokritih igriščih je von Kramm, ki je premagal Henckla v štirih setih. V double sta zmagala Kramm-Henckel proti Fischer-Metaxas v treh setih.

Češkoslovaški komik Vlasta Burijan bo letos v avgustu odšel s češkimi igralci v Rusijo. Burijan je dobil specialni poziv od Ruskega tenisaveza.

V Amsterdamu je postavila olimpijska zmagovalka Niede Senf nov rekord na progi 200 m hrbtno s časom 2:44,6.

Šah

V polfinalu klubskih tekem SŠZ je ŠK Triglav dvakrat premagal ŠK Št. Peter s 5 in pol : 2 in pol in 5 : 3. Zmagovalec bi moral odigrati še tekmo z Ljubljanskim šahovskim klubom; nastopil pa je močno oslabiljen tako, da se je tik pred začetkom raje vdal brez boja. Rezultat je torej 3 : 0 za LŠK, ki ga je premagal visoko tudi v predtekmovanjih in sicer s 6 in pol : 1 in pol. LŠK bo nastopil 30. in 31. januarja v dveh finalnih tekmah s Celjskim šahovskim klubom, ki je v svoji skupini odpravil z rezultatom 6 : 2 in 4 in pol : 3 in pol Mariborčane.

Letošnji božični turnir v Hastingsu je prinesel po daljšem času zopet zmago dr. Aljehinu, ki je v odločilni partiji porazil Finea. Končno stanje: Dr. Aljehin 8 točk, Fine 7 in pol, Eliskases 5 in pol, Feigin in dr. Vidmar 4 in pol, Tylor in Winter 3 in pol, Koltanovski 3, Menčikova in Sir Thomas 2 in pol točki.

Na trinajstem Kantskyjevem spominskem turnirju v Pragi je zmagal tudi pri nas znani mladi Pelikan (10 točk); slede mu Prokop in dr. Treybal z 9 točkami itd. Na oficirskem turnirju, ki se tudi vrši vsako leto, je pred Pelikanom zmagal Reyfiš.

V Tallinnu je slavil Keres novo zmago z 10 in pol točkami izmed trinajstih. Zmagal je tudi v dopisnem turnirju za prvenstvo mednarodne zveze dopisnega šaha (10 točk izmed 13).

V San Juanu (Portorico) je bil prvi Kashdan (6 in pol) sledi Nemeč dr. Seitz (6), stari Marschall (5 in pol) itd.

V Brnu se je vršila pred kratkim medmestna tekma Brno-Dunaj na 20 deskah; zmagal je odločno Dunaj z 12 : 8.

Kako sijajno igra Fine tudi simultanke, naj pokaže naslednji primer: v manjšem mestu na Švedskem, kjer je odigral več drugih uspešnih prireditev, je premagal v treh urah vseh svojih 41 nasprotnikov.

Veliki mednarodni turnir, ki so ga letos pripravili Rusi, je preložen na drugo leto. Vršil se bo pa drugi, ki pa bo imel le nekaj inozemcev.

Skoro gotovo je, da bo zmagovalec v letošnjem jesenskem meču za svetovno prvenstvo dr. Euwe — dr. Aljehin takoj izzval Capablanca.

V meču Eliskases — Spielmann je zmagal, kot smo napovedovali, zopet Eliskases s 4 in pol : 3 in pol ter s tem postal avstrijski šampijon. Tudi tu se je torej stari mojster moral umakniti mladini.

PROBLEM:

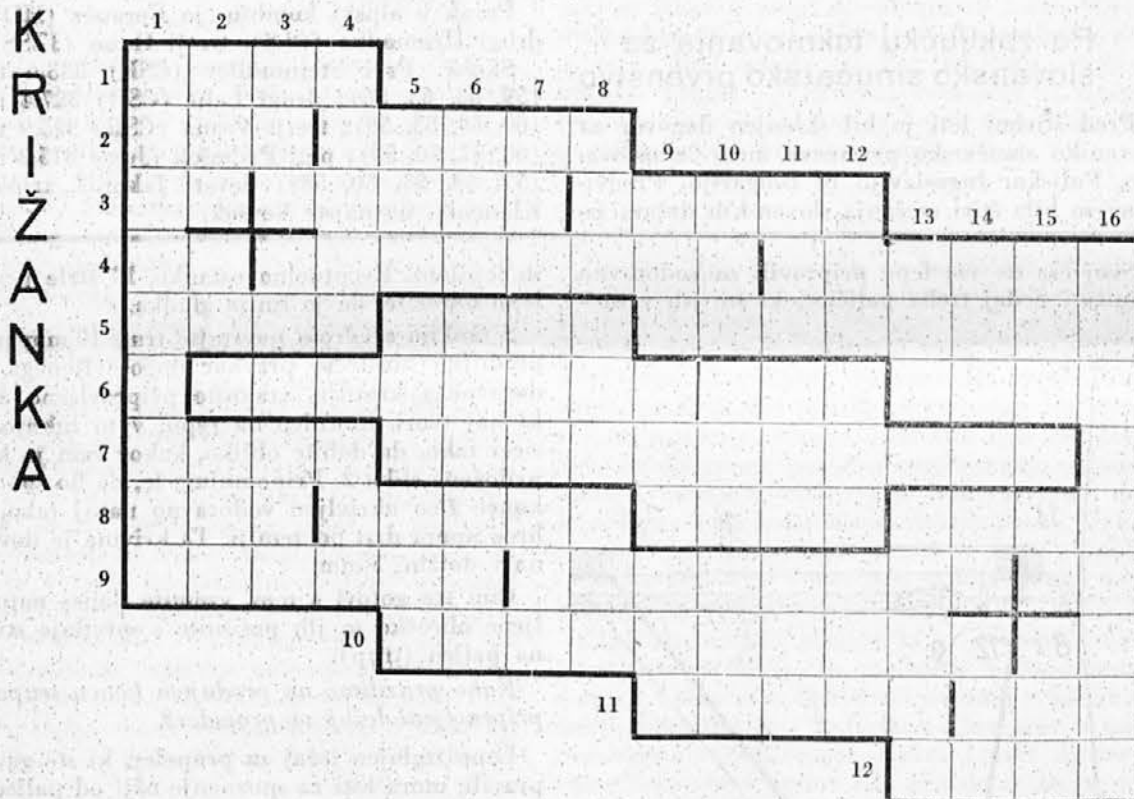
Beli: Kg 1, Dh 4, Sb 2, Sd 2 (4).

Črni: Kc 1, kmeta c 2, c 3 (3)

Beli vleče in matira črnega v treh potezah.

Misel

Ali bi bil kralj Lear našel svoj strašni konec, ako bi bil svoje kraljestvo, mesto da ga je porazdelil med svoje hčere, postavil pod upravo Društva narodov? Ali pa bi bil nad za to potrebnimi pogojem še le prav pošteno zblaznel?!

Vodoravno: 1. žensko krstno ime, 2. žuželka — raste v gozdu, 3. osebni zaimsek (skli) — kretanja — selilec, 4. sibirska reka — obratni tipi (tujka) — staroslovenski bog, 5. sveto mesto muslimanov — alkoholna pijača — grška deželca, 6. vokal — ujeda — proročišče — tako bodi, 7. pritok Donave — gojiti vrsto športa — športnik — soglasnik, 8. žensko ime — vrsta peči — najmanjši delec — rajanje, 9. mrvinarji — eksplozivna snov — atomski znak za kovino, 10. prebivalci votlin — povratni zaimsek, 11. napad (tujka) — hitra hoja, 12. moško ime.

Navpično: 1. športnik, 2. Jezus (arabsko) — atomski znak — sičnik — žensko ime, 3. gol — Prešernova vprašalnica — samoglasnik — lovna priprava, 4. bojni prostor — soglasnik — ako, 5. je (lat.) — domača žival — ženski glás, 6. sti — glina — tišina, 7. kratica za neko otoško državo — nerabljen — znamka ur, 8. glej (srbohrvatsko) — doni (srbhv.) — kratica, 9. slavnostna pesem — oče — novo italijansko mesto, 10. tišina — morsk sesalec — tvorita dve premici, 11. kratica za neki klub — bom (lat.) — žensko ime, 12. števniki — jugoslovenska reka — ob, 13. žensko ime — soglasnik — posili

nahranjen, 14. prestolnica neke države — samoglasnik — stada kratica za votlo mero — žensko ime, 15. del voza — soglasnik — znižana nota — očetov ponos, 16. ameriški roparji.

Rešitev križanke iz prejšnje številke

Vodoravno: 1. Venera, 2. goji — si — dika, 3. Marica — no — opeka, 4. cela — kovino — Lali, 5. do — sani — vino — for, 6. Nina — carica — meni, 7. Jagoda — bi — Marija, 8. tako — ca — milo, 9. tatica.

Navpično: 1. Macedonija, 2. gorila — sa — nagota, 3. vejica — konica — Dakota, 4. ne — sinovi — ribica — ti, 5. radio — novica — menica, 6. kapela — no — merilo, 7. Kalifornija.

Čitateljem! Nadaljevanje romana v slikah je moralo v tej številki radi preobilice drugega materijala odpasti.